

INTEGRITET SUDACA U BORBI PROTIV KORUPCIJE

Damir Kontrec¹

Есејот е изработен за потребите на Судиската онлајн конференција на тема „**Интегритетот на судијата: нужност или потреба**“, со која се одбележа Денот на правосудството.

Конференцијата се одржа на 30 март 2021 година, во организација на Здружението на судиите на Република Северна Македонија, со поддршка на Мисијата на ОБСЕ во Скопје.

---

¹ Sudac i predsjednik Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske i predsjednik Udruge hrvatskih sudaca.

Содржината на овој текст не секогаш ги одразува погледите или ставовите на Мисијата на ОБСЕ во Скопје.

Uvod

Korupcija u svakom društvu je glavna prijetnja društvu u cjelini, svakom pojedincu, ali i funkcioniranju države u kojoj je temelj demokracija i vladavina prava. Posebnu opasnost u društvu čini korupcija u pravosudnom sustavu. U ovom radu donosimo pogled na temu ovog rada s gledišta suca i trenutno predsjednika Udruge hrvatskih sudaca. U radu se općenito govori o tome što znači sudački integritet, koja je uloga u tome svakog pojedinog suca, sudskog sustava, društva u cjelini. Posebno se osvrćemo na neke aktualne događaje u Republici Hrvatskoj koji su naštetili ugledu sudaca, ali i povjerenju u sudbenu vlast u cjelini.

Kod treba odmah na početku istaći da korupcija u sudstvu, kao i u svakom drugom segmentu društva, uvijek ima svoje ime i prezime, pa generaliziranje o korumpiranosti sudstva u cjelini, koje iznose različiti „stručnjaci“ u javnosti dodatno narušava ugled sudaca i stvara lošu sliku u javnosti. Stoga nam se čini bitnim uvijek naglašavati da kada se govori o ovoj temi da treba uvijek prokazati tko je to točno korumpiran, a ne ostaviti da takvo pitanje visi u zraku, a onda to dovodi do toga da se cijela sudačka profesija proglašava korumpiranom, bez ikakvih dokaza.

U radu se posebno prikazuju odredbe Kodeksa sudačke etike² u Republici Hrvatskoj i Smjernice koje upućuju na koji način bi se trebao tumačiti integritet sudaca u svakodnevnom životu i radu.

1. Kodeks sudačke etike i Smjernice za tumačenje i primjenu Kodeksa sudačke etike u Republici Hrvatskoj

Kodeks je donesen u svrhu ostvarenja:

- najviših vrijednosti ustavnog poretka Republike Hrvatske – vladavine prava, ustavnosti i zakonitosti, humanosti i etike, zaštite ljudskih prava i sloboda,
- radi ostvarenja neovisnosti, nepristranosti, stručnosti, jednakosti i dostojanstva sudačkog poziva,
- radi jačanja svijesti o osobnoj i profesionalnoj odgovornosti, savjesnosti i učinkovitosti u obnašanju sudačke dužnosti,
- radi stalno razvijanja i unapređivanja međuljudskih odnosa sudaca, kao i odnosa prema zaposlenicima i sudionicima sudskih postupaka,

---

² Kodeks sudačke etike donijelo je Vijeće svih predsjednika Sudačkih vijeća u Republici Hrvatskoj na sjednici održanoj na Vrhovnom sudu Republike Hrvatske 26. listopada 2006. – objavljen u Narodnim novinama br. 131/06 – dalje Kodeks.

- radi promicanja načela visokih etičkih standarda,
- radi zakonitog i pravodobnog pružanja pravne zaštite građanima,
- pravnim osobama i svih drugim ovlaštenim sudionicima postupka,
- radi jačanja povjerenja javnosti u pravednost i učinkovitost sudskog poziva.

Deset godina nakon donošenja Kodeksa, isto Vijeće koje je donijelo Kodeks, donijelo je i Smjernice za tumačenje i primjenu Kodeksa.³

Glede sudačkog integriteta, u dijelu koji govori o humanosti i etici, u navedenim Smjernicama se između ostalog navodi:

„Sudac se u profesionalnom postupanju i u privatnom životu mora ponašati humano te primjenjivati najviša etička načela u skladu sa standardima profesionalne i opće kulture.

Uloga svakog suca je vrlo složena i zahtijeva ne samo dobro poznavanje propisa nego i cjelovito sagledavanje ustavne pozicije sudaca, zadaće sudaca u izvršavanju sudačke funkcije te važnost osobnog integriteta i ugleda sudaca (i sudova) u društvu u ostvarivanju ustavne uloge sudaca i sudova. Svaki sudac i predsjednik suda moraju voditi računa da u svom svakodnevnom životu i u izvršavanju sudačke funkcije moraju uspostaviti visoke kriterije te prihvatiti ona ograničenja koja bi se drugim građanima činila opterećujuća...

Sudac mora očekivati da će njegovo ponašanje u obavljanju profesije, ali i privatno biti stalnim predmetom ocjenjivanja, kako od strane javnosti, tako i od strane privatnog kruga osoba u kojem se kreće. Zato on mora svoje ponašanje urediti tako da ono u svakom trenutku bude besprijekorno. Pri tom valja napomenuti da kod ponašanja suca neizbježno postoje stanovita ograničenja koja kod ljudi koji obavljaju druge poslove ili obnašaju druge funkcije jednostavno ne postoje ili im predstavljaju nepotreban teret. Ta ograničenja, koja proizlaze i prihvaćanja standarda ponašanja ustanovljenih ovim Kodeksom, sudac mora prihvatiti s voljom i slobodno jer su ista izraz i posljedica ekstraordinarnosti sudačke funkcije. Upravo prihvaćanje besprijekornosti i izbjegavanje dojma nedoličnosti jest onaj razlikovni čimbenik koji ukazuje na posebnost sudačke profesije, pa samim tim i osobe suca... ”

Za ocjenu o tome u kojoj je mjeri postupak suca neprihvatljiv i neetičan može se kao pomoćno sredstvo provesti sljedeći test:

- radi li se o javnom ili privatnom činu i posebno radi li se o činu protivno važećem propisu,

---

³ Dostupna na stranici Vrhovnog suda – www.vsrh.hr – dalje Smjernice.

- stupanj u kojemu je postupak učinjen u izvršavanju osobnih zagantiranih prava,
- stupanj diskrecije i opreza u postupanju suca,
- okolnost vrijeđa li postupak specifične, izravne uključene osobe ili, objektivno promatrajući, vrijeđa i ostale,
- stupanj respekta ili manjka respekta prema društvu i pojedincima s kojim je postupak demonstriran,
- stupanj u kojemu se može ocijeniti da je sudac postupio pristrano, pod utjecajem predrasuda ili nedopuštenog utjecaja.

Bitnim mi se čini ukazati i na dio Smjernica koje govore o dostojanstvu sudačkog poziva. Tako se između ostalog navodi:

„Sudac je dužan obnašanjem sudačke dužnosti i aktivnostima izvan suda razvijati standarde ponašanja koji pridonose očuvanja ugleda i dostojanstva suda i sudačkog poziva.

Sudac mora izbjegavati svako ponašanje koje je nedostojno i koje stvara dojam nedoličnosti sudačkom položaju, prihvaćajući i ona ograničenja koja bi se drugim građanima činila opterećujućima.

Sudac je dužan čuvati ugled sudačkog poziva i položaja kroz pisanu i izgovorenu riječ.

U obnašanju dužnosti predsjednika suda ili predsjednika odjela sudac ne smije stvari ozračje vlastite nadređenosti.

Sudac ne smije obavljati ni jednu javnu ili privatnu, plaćenu ili neplaćenu dužnost, koja nije u skladu s položajem suca.

Sud ne smije dopustiti da njegova obitelj neprilično utječe na njegovo postupanje i odlučivanje u obavljanju sudačkog poziva.

Sudac se ne smije koristiti ugledom svog poziva kako bi ostvario ili unaprijedio svoje privatne interese, interese članova svoje obitelji ili bilo čije druge interese.

Sudac ne smije dopustiti da članovi njegove obitelji, zaposlenici u sudu ili bilo tko drugi podređen autoritetu sudačke dužnosti prihvati dar, zajam ili uslugu za ono što bi sudac u obnašanju svoje dužnosti učinio ili propustio učiniti.

Sudac se izvan sudačke dužnosti ne smije baviti davanjem pravnih savjeta ili pružanjem pravne pomoći.

Sudac ni nakon prestanka sudačke dužnosti, osim ako to ne zahtijevaju pravila postupka, ne smije djelovati u bilo kojem svojstvu u predmetu u kojem je postupao za

vrijeme obnašanja sudačke dužnosti, kao ni u predmetima koji su u svezi s tim predmetom."

Naravno da pitanje besprijekornosti i izbjegavanja dojma nedoličnosti predstavlja *questio facti* u svakom konkretnom slučaju, a radi čega je bitna uspostava određenih standarda ponašanja koja ni u kojem slučaju ne mogu dovesti u pitanje integritet sudaca. Jednako tako kada se proučava Kodeks i Smjernice za njegovo tumačenje, čini mi se da niti jedan sudac u Republici Hrvatskoj ne bi trebao imati dileme kako se ponašati u određenim situacijama, a sve u cilju da ne dođe do narušavanja integriteta svakog pojedinog suca.

U nastavku ćemo prikazati svježe primjere iz Hrvatske koji ukazuju da edukacije iz materije Kodeksa treba biti stalna, te da nije dostatno da se educiraju samo suci početnici, odnosno suci na početku svoje profesionalne karijere.

2. Mišljenje Savjetodavnog vijeća europskih sudaca (CCJE) br.21 (2018) o sprečavanju korupcije među sucima⁴

Prije svega navedeno mišljenje daje definiciju sudačke korupcije kao svako nepošteno, prijevarno ili neetično ponašanje s ciljem ostvarivanja osobne koristi ili koristi za treće osobe. Kod toga treba uvijek imati na umu da percepcije korupcije u sudstvu ne mora biti točan odraz realnosti, ali i da percepcija može biti jednako štetna za funkcioniranje demokratske države, jednako kao i stvarna korupcija.

Nema nikakve sumnje da korupcija umanjuje sudački integritet, te svaki oblik, pa čak i sama tvrdnja o korupciji u sudstvu teško narušava povjerenje javnosti u sudbenu vlast u cjelini.

CCJE nalazi da su uzroci stvarne korupcije u sudstvu u rasponu od nedozvoljenog utjecaja izvan pravosudne grane vlasti do čimbenika u sudskom sustavu, a koji mogu biti strukturalni, ekonomski, društveni i osobni.

Sudac koji drži do svog integriteta neće moći biti korumpiran, dok sudac koji ne postupa u skladu s etičkim načelima i standardima koji se o njega očekuju, narušava svog sudački integritet i dolazi u mogućnost da ga se pokuša korumpirati, odnosno da ga se i stvarno korumpira.

Druga bitna stvar je da se osigura objektivni i transparentni sustav napredovanja tijekom karijere. Druge dvije grane državne vlasti – zakonodavna i izvršna moraju osigurati odgovarajuće materijalne uvjete za rad sudaca, od infrastrukture, radne

---

⁴ <https://rm.coe.int/ccje-2018-3e-avis-21-ccje-2018-prevent-corruption-amongst-judges/native/16808fd8dd>

opterećenosti, plaća, mirovina i to će sasvim sigurno biti snažna brana korupciji u sudstvu.

Svaki sudac mora sam izbjegavati situacije potencijalnog sukoba interesa, čemu pridonose i imovinske kartice sudaca.

Primjerice u Hrvatskoj su od početka 2021 godine imovinske kartice sudaca javno dostupne. Udruga hrvatskih sudaca protivila se njihovoj javnoj objavi, jer su one i dosada bile javno dostupne, preko Državnog sudbenog vijeća. Razlog protivljenja UHS-a je bio u tome da se imovinske kartice sudaca koriste samo u svrhu zadovoljavanja niskih strasti u medijima i javnosti. Nakon što su imovinske kartice sudaca postale javne, u nekim medijima su objavljene imovinske kartice nekih sudaca i predsjednika sudova, u pravilu viših sudova, ponekad sa zluradim zaključcima da „su suci bogati“. Nakon što su se pojavile određeni skandali u javnosti, sada se postavlja pitanje tko kontrolira imovinske kartice sudaca. Prema zakonskoj odredbi to je ovlast Državnog sudbenog vijeća, ali trenutno tu svoju ulogu Državno sudbeno vijeće ne može ostvarivati, jer izvršna vlast nije osigurala niti tehničke, niti materijalne uvjete da bi Državno sudbeno vijeće moglo vršiti kontrolu. S druge strane prije nekoliko dana na pitanje jedne novinarkе kao predsjednik UHS-a glede kontrole imovinskih kartica izrazio sam stav da je svaki sudac građanin Republike Hrvatske i da podliježe zakonima ove države, pa ako postoji sumnja u nesrazmjer imovine da su porezne vlasti ovlaštene to ovlaštene provjeriti i ako se utvrdi nesrazmjer poduzeti odgovarajuće mjere.

Jednako tako slučajeви korupcije u sudstvu moraju služiti za snažno odvracanje i time imati preventivni učinak. Utvrđeni slučajeви korupcije sudaca trebaju biti najstrože kažnjeni.

3. Sudački integritet i korupcija (neki slučajeви iz prakse)

U zadnjih nekoliko mjeseci u Hrvatskoj su se dogodili neki slučajeви u kojima se u značajnoj mjeri može dovesti u pitanje integritet nekih sudaca.

Prvi slučaj je slučaj suca prvostupanjskog trgovačkog suda koji je bio uhapšen zbog sumnji da je u više slučajeva stečajeva koje je vodio, novac stečajnih dužnika prebacivao u dogovoru s nekim stečajnim upraviteljima na račune obitelji, odnosno njihovih tvrtki, a čija su potraživanja neosnovano bila priznata, odnosno nisu bila osporena u stečaju. Treba naglasiti da je cijeli slučaj pokrenut od strane predsjednika prvostupanjskog suda koji je utvrdio određene nezakonitosti, te kasnije izvršio prijavu tijela kaznenog progona. Prema navodima iz medija sudac je priznao sve što mu se stavlja na teret, a tjedan dan prije hapšenja je zatražio razrješenje s mjesta suca. U takvom slučaju očito se radi o kriminalnom postupanju, postupanju protivno svim odredbama Kodeksa i zaslužuje najstrožu osudu. Uloga svakog suca, udruge sudaca, sudske uprave je da takve slučajeve, ako postoje, detektiraju, te da se takvi suci odstrane iz sudstva.

Drugi slučaj je izazvao dosta interesa javnosti, pa je i UHS- morao reagirati. Naime, u vrijeme važenja epidemioloških mjera i zabrane rada ugostiteljskih objekata, jedan poznati nogometaš organizirao je proslavu svog rođendana na koje je pozvao svoje prijatelje s kojima rekreativno igra nogomet, između ostalih i petoricu sudaca (županijskog, općinskog i upravnog suda). Problem nastaje u tome što je proslava organizirana u ugostiteljskom objektu jednog poznatog političara, bivšeg gradonačelnika, koji će uskoro biti ponovno kandidat na lokalnim izborima u proljeće ove godine. U medije je dospjela video snimka, na kojoj se istina vidi samo jedan sudac, ali je nesporno utvrđeno da je ukupno pet sudaca bilo na toj proslavi rođendana.

Nakon što je afera izbila u javnosti predsjednik Vrhovnog suda je podnio zahtjev za utvrđivanje povrede Kodeksa prema nadležnim sudačkim vijećima. Rezultat je da je jedno Sudačko vijeće utvrdio da je sudac povrijedio Kodeks, dok je drugo Sudačko vijeće ocijenilo da u postupanju sudaca nema povrede Kodeksa. Cijeli postupak završiti će pred Etičkim vijećem na Vrhovnom sudu, pa se u najskorije vrijeme očekuje konačna odluka.

Glede tog događaja UHS-a je javno reagirao priopćenjem:

„Suci sami moraju uvijek voditi računa o svom ponašanju, kako u sudnici, tako i izvan nje. U tom smislu sucima nije dopušteno neko ponašanje ili za njih nije primjereno neko ponašanje koje za druge osobe ne bi bilo problematično. Stoga su standardi koji se postavljaju pred suce, ali i obveze koje iz toga proizlaze za suce veće i strože te su detaljno propisani Kodeksom sudačke etike.“

U trenutnoj situaciji kada su ugostiteljski objekti bili zatvoreni, sudjelovanje sudaca na takvoj proslavi je problematično jer je došlo do kršenja epidemioloških mjera. Osim toga, suci su bili članovi izbornih povjerenstava pa sudjelovati u prostoru u kojem je i bivši i budući kandidat za gradonačelnik je i radi tog razloga neprimjereno. Radi toga navedeni suci nisu stavljeni od strane Državnog izbornog povjerenstva u izborna povjerenstva za predstojeće lokalne izbore. S druge strane u medijima se čuju najave da će ministar pravosuđa pokrenuti i stegovne postupke protiv tih sudaca. I u ovoj situaciji su suci sami izazvali problem u kojem su se našli, jer nisu vodili dovoljno računa o svom sudačkom integritetu.

Treći slučaj je možda najteži i trenutno ne znamo što će se u konačnici utvrditi. Nakon objave presude Vrhovnog suda u jednom kaznenom predmetu, osuđenik u tom predmetu koji je pobjegao iz Hrvatske prije izricanja prvostupanjske presude održao je konferenciju za medije i javno optužio za korupciju šest sudaca, između ostalih i predsjednika najvišeg suda, uz tvrdnju da je sve dokaze o korupciji dostavio tijelima progona prije više od pet mjeseci. U zadnjih dva tjedna kao predsjednik UHS-a sudjelovao sam u nekoliko televizijskih emisija, dao izjave za gotovo sve hrvatske medije i posebno istaknuo da je interes UHS-a i svih sudaca u Hrvatskoj da se što brže, hitno utvrdi istina, pa ako je istina takva da su neki suci korumpirani, da tada oni moraju za to snositi odgovornost. Tek ćemo u sljedećim danima vidjeti kako će se ta

afera razvijati i što će se utvrditi, pri čemu treba voditi računa da optužbe iznosi ipak pravomoćno osuđena osoba.

4. Umjesto zaključka

Svaki sudac mora sam voditi računa o svom integritetu i paziti da njegov sudački integritet ne dođe u opasnost. Na vlastitom integritetu svaki sudac mora stalno raditi i voditi računa da njegovo ponašanje u sudu ili izvan suda ne dovede u pitanje njegov integritet, njegovu samostalnost i neovisnost. U tom smislu i udruge sudaca imaju svoju značajnu ulogu, pri čemu udruge sudaca trebaju štiti suce od neosnovanih optužbi i objeda, ali isto tako trebaju jasno dati podršku da se nedolična, neprimjerena ponašanja uklone, odnosno da se spriječi bilo kakav oblik koruptivnog djelovanja od strane sudaca.